

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

ל"א

עין משפט
גד מצוה

גד א מיי פ"ז מהלכות
נלות ה"ה סג
עין זו טו"ש ח"מ ס'
רפ"ט ס"ג ו"ט'
גה ב מיי פ"ג מהל'
אשת ה"ה ח סג
עין ממ טו"ש ח"מ ס'
פח ספ"ק ז'
גו ג מיי שם ה"ה י
טו"ש שם ספ"ק י'
זו ד ה מיי פ"ז מהלכות
נלות ה"ה סג עין
ז טו"ש ח"מ ס' רפ"ט
ספ"ק ז'
גה ו מיי שם ה"ה ו
טו"ש שם ספ"ק ז'
גה ז מיי שם ה"ה ה
טו"ש שם ספ"ק ז'
ה ח ט י מיי שם פ"ח
ה"ה א ב סג עין ז'
טו"ש ח"מ ס' רפ"ט
ספ"ק ז'
כא כ מיי פ"ד מהל'
טוען וטען ה"ה ז'
סג עין זה טו"ש ח"מ
ס' קמט ספ"ק ז':

רבינו הונאל

תנא וכולן שמין לרין
כאריס. אוקימנא ברשב"ג
דאמר שמעתי שהנדרשוין
כשבויין. וסבר האי תנא
כשבויין ולא שבויין
כשבויין שאם תפשו דאין
מרוציאין מידם ולא שבויין
דאלו גבי שבויין אמ קודם
והלש ואכל היה זה וזו
ונשכר ואלו גבי נדרשוין
שמין לרין כאריס. ואקשינן
האי שנא מהא דהנן
המוציא הוצאות בבכסי
אשתו הוציא הרבה ואוכל
קימעה מה שהוציא הוציא
ומה שאכל אכל וכו'
אסיק' תיקנו להן רבנן
לשום לרין כאריס כי היכי
ולא ניפסדינהו לנכסי.
דייקי' וכולן לאתויי שבו
שנשבה שמוידין קרוב
לנכסי. יצא לדעת אין
מורידין קרוב לנכסי מאי
יצא דאמר' מכרי לדעת
טעמא היה לו להוריד קרובי
לנכסי כיון שלא הוריד
הוא גם אין מורידין
אבל הבורח מחמת מרדן
לפשוט מורידין קרוב
לנכסי דאמר' מחמת
טירוא הוא דלא הורידים
וקיימא לן כשבואל דהא
רב נחמן קאי בחייה הלכך
במקרקעי מורידין קרוב
לנכסי ונדרשוין ודשמשעו
הון שמתו מורידין
אפילו ה' לנכסי נדרשוין.
ומטלילי אמ תפשו אין
מוציאין מידם והא לא
תפשו מפקידין אותן ביד
נאמני. (י) ואם נראין
הרביים שמתו אפי"ם
שאין עוזה בורה במיתתן
נותנין אותן לירושין. פ"י
אפוטרופא לדיקני כלומר
לאדם גדול בעל זקן אין
מעמידין לו אפוטרופוס.
וקיימא לן כשבואל דאמר
מורידין קרוב לנכסי שבו
דהא רב הונא דתלמיד
רב הוא אמר אין מורידין
(קרוי) קטן לנכסי שבו
דלמא מפקידהו להו ולא
קרוב לנכסי קטן אהו גדול
ואפי"ם קרוב בבכסי שבו

ה"ג נוטשים על כרחן דכתיב והשביעים השמטנה ונטשה. היינו על כרחו: אפקעתא דמלגא. מלות המלך: רטושים מדעתן דכתיב אס על זנים רוטשה. היינו מדעתו ולא צדיה דכתיב רישיה דקרא וקס שאון בעמך היו יראים שלא יצאו אויבים עליהם וכל מנצריך יושד יגלו בצולה מאיליהן וישראו העיריות שדודין מאין איש כבוד שלמן בית ארצאל ציוס מלחמה כשודדין הצאין מלחמה על ידי מחרב על ענו היושב בשלום שלא נזכרו בהם לזכרו מפניהם ושוודדים את הכל וכמוהו (ירמיה יג) הגלת יהודה כולה הגלת שלומים מתוך ישיבת שלום צאין מתחיד הגלת נבוכדנצר. בית ארצאל תרגס יהונתן בית מחרב אל"ף למ"ד יתרים זו כמו (הושע ז) ענו את זורעאל שהוא לשון זריעה ולא לשון עיר. ומדקא אמר יושד כבוד שלמן בית ארצאל מכלל דההוא יומא לאו בית ארצאל ציוס מלחמה הוא אלא מורכב צא בלגס והנמה עוזבים אס על זנים והולכס להם מלדגת האויב שמה יצא עליהם: רוטשה. נעזבה: וכולן. מפ' לקמיה דהיי"א קאי וכלל"א לאתויי מאי: שמין להם כאריס. אס יצאו הצעלים יטלו אלו בשצח קרקעות ופירות כמנהג אריסי המקוס: השמא זינו ונשכר הוי. ואו ויטול הכל: דאינו הסס זריו ונשכר. דכיון ששמעו זו שמת כי נחת לה אדעתא דלוליהו פירי נחת אכל הכה ללא שמעו שמת לאו אדעתא דלוליה נחית אלא ליטול כאריס ככל שנה ושאר פירות יהו מונחין: נכסי אשמו. נכסי מלוג שהוא אוכל פירות והקרוי שלה: הוציא הרבה ואכל פירות קימעה. קודם שמת או שגירשה: ה"ה לא דמיא. תרואל קטן. ה"ה דנכסי שבוייה ה"ה לא דאשמו קטנה דמי: קטנה. שהיא יתומה שהשליחה אמה ואחיה ואין קידושין תופסין בה מן התורה אלא מדברי סופרים לפיכך יולאה במילון בע"כ אס תמאן: הוציא על נכסי אחר דמי. ואס הוציא ולא אכל כדי הוצאתו שמין לו כאריס: דלא סמכא דעיתא. שהיא מוחזק צדו דדוגא שמה תמאן: ה"ה קטנו ליה רבנן. ליטול ככריס: כי היכי דלא ניפסדינהו. שלא יקלל הקרקעות לזרען תמיד ולא יעבדו ולא יעדור כרמיס: לאיטוויי ה"ה דרב נחמן. בורה מחמת מרדן: יאל לדעה אין מורידין. דכיון שהיה שפוי צדעתו ולא לוהו בלכתו לירד לנכסי ש"מ לא ינחא ליה: בורה הכי ה"ה הוא דכצוי. שאין דעתו מיושבת עליו מחמת שהוא צהול: מחמת כרגא. שאין לו ממה לפרוע כסף וגולגלתו למלך וצורה לפניו צוא הזמן: היינו יולא לדעה. שאין כאן צהלה: מחמת מרדן. שהרג את הנפש ופרסאי הורגין על שפיות דמיס דכאמרינן בצבא קמח (דף ק"ג). מרדן היא לריחה בלשון פרסי וכן מפורש בשערים דרב הונא גאלון (שער ט): מעמידין אפוטרופוס. להכניס דבר המוכן ויהא שומר לבעלים ואח"כ מורידין קרוב להשביח וליטול כאריס: אפוטרופוס. שלא יטול כלום: אפוטרופא לדיקני לא מוקמינן. אין בית דין שני טורחין לבקש אפוטרופוס לנאשס גדולים שמתמלא זקס לפי שלא ינחאוהו. דבשלמא ליממי איכא דשמע להו והוי אפוטרופוס לדבר מנזה אכל לדיקני לא שמעי להו: אין מורידין קטן לנכסי שבו. ואפילו הוא ראו לירוש דקא מפסיד להו ומוטב שירידו להם איש נכרי: ולא קרוב. הראוי לירש בכסי קטן לעשות ולאכול דממסיס טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחוזקי בהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מני למטען בהו ירושה: ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן. כגון קרובת אחיו של זה שהוא אח של קטן דאחי לאחוזקי בהו ולומר נכסיס הללו של אחי מאמי הם שנפלו לו מאביו ולאו לחלקו צאו: צאחי מאימא. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האב: ש"מ מרב הונא. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק בהם מחמת ירושה אכל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישינן שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חזקה ש"מ אין מחזיקין בכסי קטן אס לא אכל בפני האב שלש שנים אין שלש שנים שאכלן בפני הקטן חזקה: ואפי"ו

ובול"ם שמין להם כאריס. אנטושים דרשב"ג קאי כדמסיק פ"י רש"י דכצויו (ה) ששמע שמתו אוכל כל הפירות ואס יצאו הצעלים קודם שיאכל הפירות יטול כשאר אריסין ויחזיר השאר שיאכל כשאר אריסין למחזה לשלש ולרביע ולא יאכל כלום צחנס וקשה דאמאי משני לעיל לירד ולמכור תנן לישי לירד ולאכול תנן דהא אפילו לאכול צחנס אינו יורד ועוד מאי פריך צחמ הכי אף צחנס כלל לא הא ודאי אין לו כלל אפילו למ"ד מורידין כיון שאין לו אלא כאריס נכרי ועוד מאי פריך מהמוציא הוצאות על נכסי אשמו דהתם יורד לאכול כל הפירות אכל הכה אינו יורד כי אס צחורת אריסות ותו דאמר שמואל לקמן צבי שהניח קמה לקצור מעמידין אפוטרופוס וקוצר וצור ואח"כ מורידין קרוב לנכסי ומעיקרא אמאי אין מורידין קרוב כיון שלא יאכל הפירות צחנס לכך נראה דודאי שכל הפירות אוכל צחנס ואס זבל וחרש וזרע וצעלים צאו קודם שקצר יטול כאריס שכן טרמו ועמלו ולרב וכן למ"ק אית להו שאין שמין כאריס ולכך אין מורידין דלמא מפסיד להו לפי שירא שיצאו הצעלים קודם שיקצור ויאכל ולא יטול כלום ולא ישיציה הקרקע אלא כל מה שימלא יאכל צחנס כדין קרוב היורד לנכסי צבו והשמא פריך שפיר כיון שאוכל כל הפירות כשיצאו הצעלים קודם שיקלט אמאי נוטל כאריס טפי מהמוציא הוצאות על נכסי אשמו כו' והא דקאמר ואילו התם זרין ונשכר פ"י כששמע הצעלים מנשמשים וצאין מניחין אותם לקדם ולתלוש אע"פ שהפירות יאסו הרבה מעמלו כיון שאס לא יקדם אין משלמין טרמו אכל הכה צחנס אס צאו צעלים אין מניחין אותם לתלוש כיון דלא מפסיד מידי דשיימי' להו כאריס: אמר שמואל שבו שנשבה מורידין. וא"ת והשמא שמואל מרע זימנא וי"ל דה"ק אף על גב דכצויו מורידין יאל לדעת אין מורידין: היינו לרעת. דמסתמא לא פליג אשמואל מלדלא קאמר אף בורה או אף יולא לדעת: ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בבכסי קטן ואפי"ם הגרידא. פרש"י מדאמר רב הונא אין מורידין קרוב הא נכרי מורידין וקשה דבלא רב הונא כמה משניות יש שמעמידין אפוטרופוס לנכסי יתומים פרך הניזקין (גיטין דף גז). מננה צ"ד לא יצבע וע"ק היכי מוכח מדרב הונא דאין מחזיקין דלמא אי טוען שני חזקה מועיל והא דמורידין נכרי משום דליכא למיחש למידי דע"כ כיון דמורידין א"כ יש לו דעת לומר הבא עדים שלקחת מאביו והכי גמי יש לו לדעת ולמחות בסוף כל שלשה וכו' אפוטרופוס לדיקני לא מוקמינן. אין בית דין שני טורחין לבקש אפוטרופוס לנאשס גדולים שמתמלא זקס לפי שלא ינחאוהו. דבשלמא ליממי איכא דשמע להו והוי אפוטרופוס לדבר מנזה אכל לדיקני לא שמעי להו: אין מורידין קטן לנכסי שבו. ואפילו הוא ראו לירוש דקא מפסיד להו ומוטב שירידו להם איש נכרי: ולא קרוב. הראוי לירש בכסי קטן לעשות ולאכול דממסיס טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחוזקי בהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מני למטען בהו ירושה: ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן. כגון קרובת אחיו של זה שהוא אח של קטן דאחי לאחוזקי בהו ולומר נכסיס הללו של אחי מאמי הם שנפלו לו מאביו ולאו לחלקו צאו: צאחי מאימא. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האב: ש"מ מרב הונא. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק בהם מחמת ירושה אכל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישינן שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חזקה ש"מ אין מחזיקין בכסי קטן אס לא אכל בפני האב שלש שנים אין שלש שנים שאכלן בפני הקטן חזקה: ואפי"ו

(א) לקמן קו. קט"ו.
(ב) כחכות עט"ו: א' ז"ל
דלמר ר"י אמר רב מסתא
וכן הוא כחכות פ. ויע'
מוס' יבמות קו. ד"ה דלא'
(ד) כחכות ז': [ע"ש
במוס']

תורה אור השלם

1 והשביעה השמטנה
ונשיתה ואלו אביני
עפר ויתרם תאכל חית
השדה כן תעשה לכרמך
ליתר: שמת כג יא
2 וקאם שאון בעמך וכל
מבצריך יושד כבוד
שלמן בית ארצאל ציוס
מלקחה אס על צניס
ירשעה: הושע יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכולס וכו'
דכצויו ששמעו בו שמת
וכי ונטושים דלא שמעו
בו שמת לא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה השמא כו'
ויטול הכל ניב ע"י מוס'
ד"ה וכולן (ועמ"ש רבינו
צ"מ ס' רפ"ט ס"ק י:)

מוסף רש"י

אפקעתא דמלגא. המלך
ביטול מלחמה (לקמן קו.
י"ט). מה שהוציא. אס
גירשה (כחכות עט"ו).
אשתו קטנה. יתומה
שהשליחה אמה ואחיה
יטולה למאן. כמוציא על
בכסי אחרדמי. ואס
מחלה זו שמין לו שנה
השביעה ויטול כמספט
כאריס שצוייה (ע"ס ט.
ג) דלא ליפסדינהו. שלא
יכסף ויקלל הקרקעות
ואכל ולא ישיציה. שדוג
שמה תמאן. ויין דשיימינן
ליה כאריס מו לא מפסיד
להו. מימר אמר שמה לא
תמאן ואס תמאן היי טול
שבו לפי מלג (ע"ס א). אין
מחזיקין בבכסי קטן.
המחזיק בבכסי קטן י'
שמיס. אינה חזקה. דמי
דלא מימה משוס דקטן הוא
(ע"ס י').